

AGENDA

HVOR ULIKE ER VI OG HVOR MYE VIL VI BETALE I SKATT?

– Mininotat fra spørreundersøkelse

02/2021

Abstrakt

Dette korte notatet presenterer resultater fra en spørreundersøkelse om ulikhet og skatt, gjennomført av YouGov i november 2020 på vegne av Tankesmien Agenda.

Innledning og sammendrag

Økonomiske forskjeller har fått en stadig større plass i den offentlige debatten, både i Norge og internasjonalt. På tvers av politiske partier i Norge er det enighet om at små forskjeller er bra for tillit til hverandre og en effektiv økonomi. Likevel har vi de siste tiårene sett en betydelig økning i forskjeller, målt både etter inntekt og formue, og også i Norge.

Det er flere grunner til at dette skjer. Inntektsforskjellene øker, og årlige beregninger fra Teknisk Beregningsgrunnlag for inntektsoppgjørene (TBU) viser svak lønnsvekst nederst i lønnsfordelingen. I privat sektor har det blant de lavest lønte knapt vært reallønnsvekst de siste ti årene. Formuesulikheten øker enda mer.

En økende andel av norske husholdninger har det vi kaller vedvarende lavinntekt, mange av disse står utenfor eller bare delvis inne i arbeidsmarkedet. Det betyr også at et økende antall barn vokser opp i slike fattige familier. Innvandring er en del av dette bildet, fordi mennesker som kommer til Norge med begrensede norske språkkunnskaper og uten formell eller godkjent utdanning, i mindre grad deltar i arbeidsmarkedet, eller jobber i lavtlønnsyrker. Men fattigdommen øker også uavhengig av innvandring.

Som regjeringen selv viser i Stortingsmelding 13 (2018-2019) [Muligheter for alle: Stortingsmelding om fordeling og sosial bærekraft](#), er den viktigste årsaken økende økonomiske forskjeller at rikdom i økende grad konsentreres i toppen av fordelingen – de rike drar fra.

Ulikhet er selvforsterkende, fordi formuer akkumuleres og arves, mens fattigdom går utover tilgang på trygg bolig, utviklende aktiviteter, helse, utdanning og arbeid – og også arves. Ulikhet rammer økonomien, fordi for store forskjeller gjør at vi ikke klarer å utnytte alle krefter i samfunnet. Økonomisk ulikhet har også betydning for fordeling av [makt](#) og innflytelse.

Akkurat hvor store forskjellene kan være før de blir for store, og hvilken politikk som er nødvendig for å redusere forskjeller, er det mindre enighet om. Lønnsdannelse og velferdsstat er utvilsomt de viktigste bidragene til å utjevne forskjeller. Men både for å finansiere velferdstjenester og for å omfordele, er skatt også viktig. Det er et etablert prinsipp i Norge at skattesystemet skal være progressivt, det vil si at du betaler mer skatt desto mer du har. I praksis betales mindre skatt for hver krone du eier og tjener, over et visst nivå. En viktig skillelinje i politikken handler om skattenivå, men også om skattesystemer. Dagens regjering, ledet av Høyre, har redusert skattene på formue og arv, mens opposisjonen i større grad ønsker å skattlegge kapital høyere og inntekt lavere. Dette fremgår også av de ulike budsjettforslagene som partiene presenterer i forbindelse med Stortingets behandling av statsbudsjettet.

Hvor mye vi ønsker å omfordele kan handle om hvordan vi oppfatter at forskjeller oppstår, hvilken innflytelse den enkelte selv har på egen økonomiske posisjon, og altså hvor vi står politisk. Men er en mulig forklaring også at vi tror forskjellene er mindre enn faktisk de er?

Dette korte notatet redegjør for en spørreundersøkelse gjennomført av YouGov på vegne av Tankesmien Agenda. Vi har spurt et representativt utvalg av befolkningen hva de tror om formuesfordelingen i landet, hva de synes den bør være, hva de tenker om økonomiske forskjeller, og om synspunkter på skatt. Det viser seg at desto mer realistisk bilde man har av fordeling av formue, desto mer positivt innstilt er folk også på å betale skatt og på politikk som kan redusere forskjeller

Innholdsfortegnelse

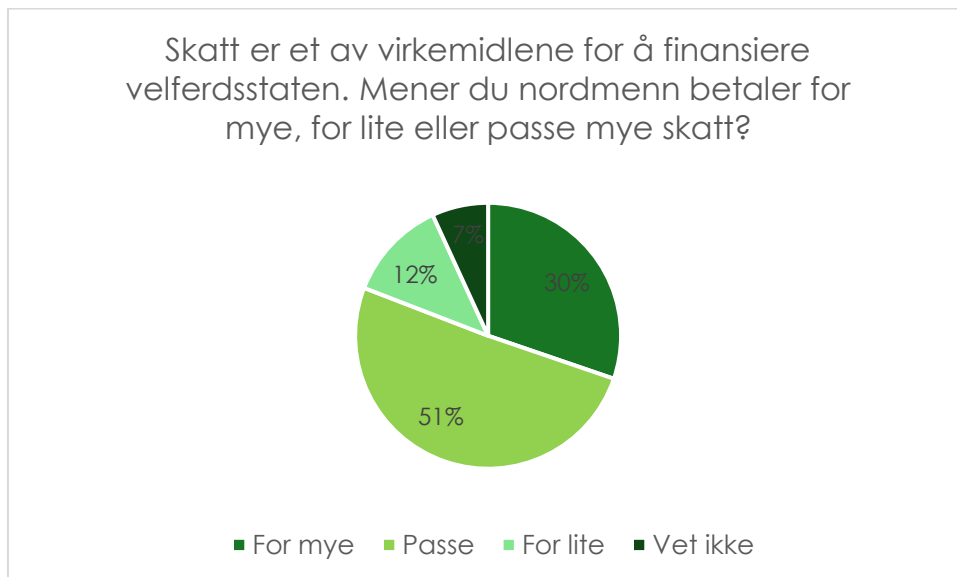
1	Syn på skattenivå	6
2	Er det viktig å redusere forskjeller?	7
3	Hvor store er forskjellene egentlig?	9
4	Jo mer kunnskap om fordeling, desto større vilje til å omfordele	11

1 Syn på skattenivå

Skatt er et av virkemidlene for å finansiere velferdsstaten. Mener du nordmenn betaler for mye, for lite eller passe mye skatt?

Figur 1: Skattenivået

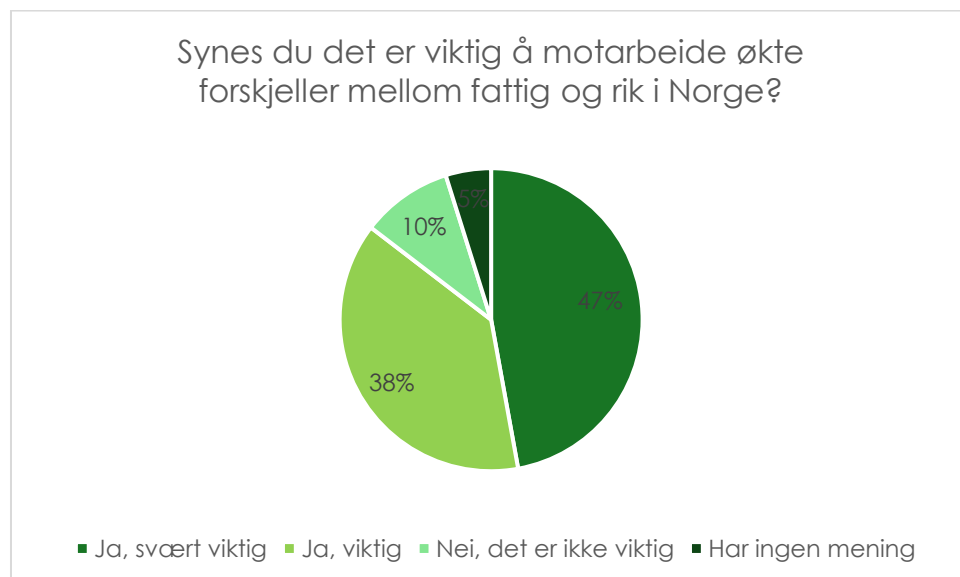

Figuren viser at 7 av 10 mener dagens skattenivå er passe eller for lavt, mens 3 av 10 synes skattenivået er for høyt. Det er små variasjoner mellom aldersgrupper og på tvers av kjønn, men andelen menn som oppgir at de synes skattenivået for lavt er faktisk noe høyere (14%) enn for kvinner (11%).

2 Er det viktig å redusere forskjeller?

Det er bred enighet om at det er viktig å motarbeide økonomiske forskjeller. Hele 85 % mener det er viktig eller svært viktig.

Figur 2: Viktighet av å motarbeide økonomiske forskjeller

Viljen avtar noe med alder og med inntekt, som vist i tabellene under.

Tabell 1: Motarbeide forskjeller fordelt på inntektsgrupper

Motarbeide forskjeller mellom fattig og rik	Husstandens inntekt (brutto)				All
	Mindre enn 300.000 NOK	300.000 - 699.999 NOK	700.000 NOK eller mer	Vet ikke/Ønsker ikke å oppgi	
Ja, svært viktig	56%	50%	41%	48%	47%
Ja, viktig	31%	36%	43%	39%	38%
Nei, det er ikke viktig	9%	10%	12%	5%	10%
Har ingen mening	4%	4%	4%	8%	5%

Tabell 2: Motarbeide forskjeller fordelt på alder

Motarbeide forskjeller mellom fattig og rik	Alder				
	18-29	30-39	40-49	50-59	60+
Ja, svært viktig	50%	45%	47%	44%	48%
Ja, viktig	37%	42%	40%	36%	37%
Nei, det er ikke viktig	8%	8%	8%	15%	10%
Har ingen mening	5%	5%	5%	4%	4%

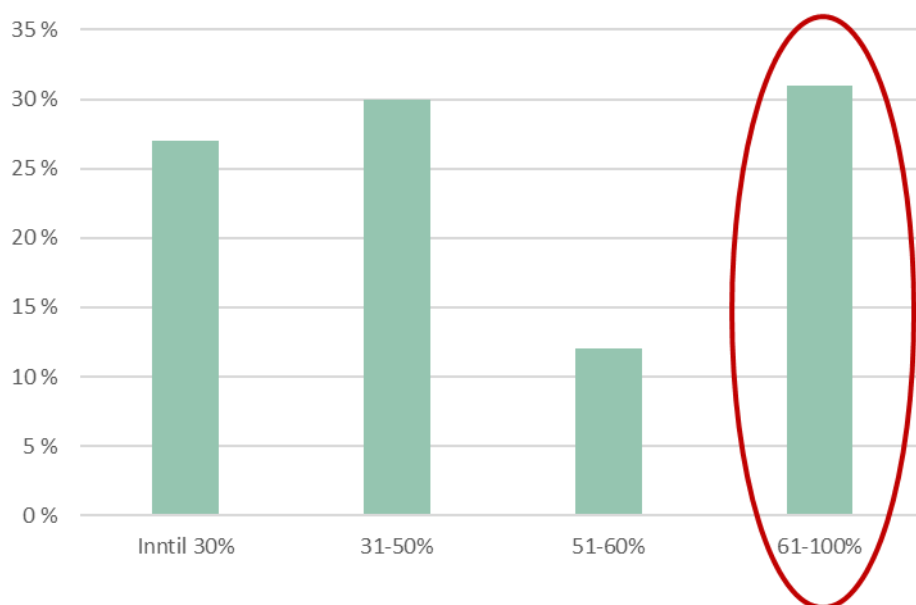

3 Hvor store er forskjellene egentlig?

Vi har også spurt hva folk tror er den faktiske fordelingen av formue i befolkningen. Spørsmålet er formulert som følger: «Forestill deg at befolkningen er delt i fem like store grupper fra den rikeste femtedelen av befolkningen øverst til den fattigste femtedelen av befolkningen nederst. Det er det samme antall mennesker i hver befolkningsgruppe. Du skal nå vurdere hvordan den samlede formue er fordelt mellom nordmenn. Det vil si, hvor mange prosent av den samlede rikdom tror du at hver av de fem befolkningsgruppene har? De fem tallene skal bli 100 prosent til sammen. (... prosent av den samlede formue)»

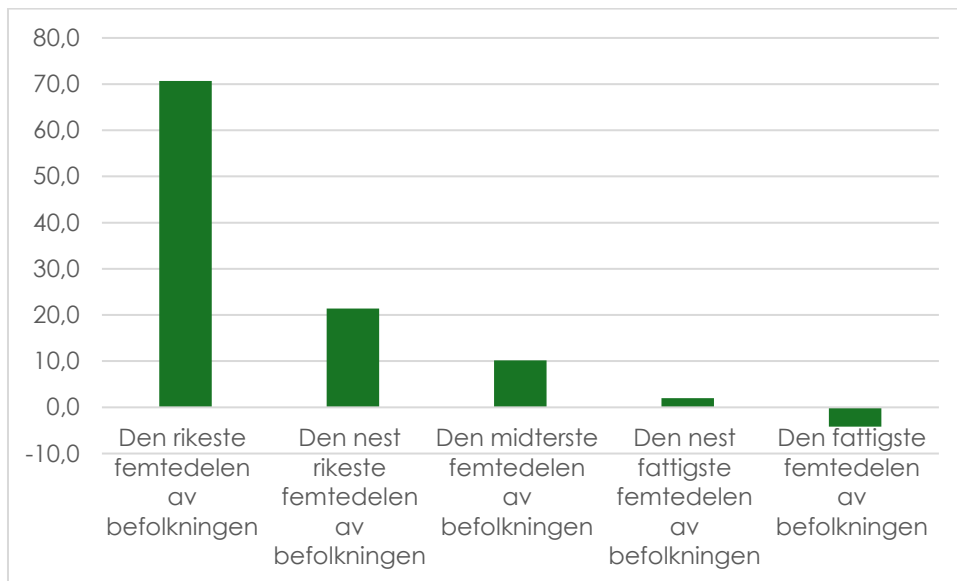
Figuren under viser antakelsene om hvor stor andel av formuen den rikeste femdelen har.

Figur 3: Hva folk tror om fordeling på toppen

Det korrekte svaret, illustrert i Figur 3, er 70 prosent. Bare 30 prosent av de spurte er i nærheten av dette, mens 7 av 10 tror den rikeste femdelen har mindre enn 60% av total formue.

Figur 4: Fordeling av formue i Norge

Kilde: SSB Tabell 10318: *Del av berekna nettoformue, gjennomsnittleg berekna nettoformue og lågaste verdi i desil for hushald, etter desil, statistikkvariabel og år*

4 Jo mer kunnskap om fordeling, desto større vilje til å omfordele

---

Hva betyr så disse forskjellene for synet på skattenivå? En god del.

Tabellen under viser hvordan syn på skattenivå varierer med antakelser om hvor rike de rikeste er.

Tabell 3: Syn på skatt varierer med antakelser om fordeling

Skattenivå	Den rikeste femtedelen av befolkningen har ...				All
	Inntil 30%	31-50%	51-60%	61-100%	
For mye	30%	28%	35%	30%	30%
Passe	56%	53%	46%	45%	51%
For lite	8%	11%	15%	16%	12%
Vet ikke	6%	8%	3%	8%	7%
Unweighted N	268	304	120	308	1000

Vi ser at de som har svart tilnærmet riktig på de rikestes andel, med dobbelt så stor sannsynlighet mener at skattenivået er for lavt (16 %), sammenliknet med de som tror at de rikeste kontrollerer mindre enn 30 prosent av total formue (8 %).